

Jeugdwerkloosheid als optelsom van twee groepen

Ruim de helft van alle werkloze jongeren is scholier of student. Zij zijn vaker werkloos dan jongeren die niet meer op school zitten. Scholieren en studenten verrichten relatief vaak werkzaamheden in een deeltijdbaantje op een laag beroepsniveau.

HARRY BIERINGS
Onderzoeker bij het
Centraal Bureau
voor de Statistiek

ROBERT DE VRIES
Onderzoeker bij het
Centraal Bureau
voor de Statistiek

De afgelopen twee jaar is de werkloosheid onder jongeren flink toegenomen. In 2011 waren er 83.000 jongeren van 15 tot 25 jaar werkloos. In 2013 was dit aantal gestegen tot 137.000, bijna zestien procent van alle jongeren in de beroepsbevolking. Werkloos is iedereen zonder werk of met werk van minder dan twaalf uur, die werk voor ten minste twaalf uur per week zoekt en daarvoor ook beschikbaar is. Het kabinet reageerde begin 2013 door extra geld uit te trekken voor gemeenten om in samenwerking met scholen en bedrijven meer jongeren aan het werk te helpen (Asscher en Bussemaker, 2013). Ook werd een ambassadeur jeugdwerkloosheid aangesteld.

In discussies over de jeugdwerkloosheid blijven werkloze scholieren en studenten vaak onbenoemd. De bestrijding van de jeugdwerkloosheid richt zich met name op schoolverlaters die de overgang naar de arbeidsmarkt maken. Maar net zoals werklozen die van school zijn, zijn ook zij actief op zoek naar een baan. De werkloosheid onder hen is hoog en door de jaren heen zelfs hoger dan onder jongeren die al van school zijn. Zo was in 2013 de werkloosheid onder onderwijsvolgende jongeren achttien procent. Met 76.000 maakten zij ruim de helft uit van alle werkloze jongeren. Dit geeft aan hoe aanzienlijk de groep werkloze scholieren is, naast die van de overige werkloze jongeren.

Scholieren en studenten zijn dus relatief vaak werkloos. Maar zijn hierin verschillen tussen schoolgaande jongeren onderling? En waarin verschillen werkloze scholieren en studenten van werkloze jongeren die al van school zijn in termen van gewerkte uren, voorkomende beroepen en gevraagd opleidingsniveau? Beantwoording van deze vragen geeft inzicht in de arbeidsmarktpositie en -kansen van de verschillende groepen jeugdwerklozen. In het bijzonder wordt duidelijker in hoeverre laagopgeleide jongeren van hoogopgeleide jonge-

ren concurrentie ondervinden om de schaarse banen, en hoe de concurrentie verandert als jongeren van school zijn. Zodoende ontstaat inzicht in de samenhang tussen concurrentie tussen onderwijsniveaus enerzijds en werkloosheid naar onderwijsniveau anderzijds.

SCHOOLGAANDE JONGEREN

Onder schoolgaande jongeren bestaan grote verschillen in werkloosheid naar onderwijsniveau. Scholieren in het voortgezet onderwijs zijn het vaakst werkloos. De werkloosheid loopt uiteen van 22 procent voor havo- en vwo-scholieren tot 34 procent voor leerlingen in het laagste opleidingssegment (CBS Enquête Beroepsbevolking). In aantal gaat het om 18.000 van de in totaal 76.000 werkloze scholieren. Onder studenten in het middelbaar beroepsonderwijs en in het hoger onderwijs is de werkloosheid aanzienlijk lager. De verschillen in werkloosheid kunnen worden toegeschreven aan het feit dat het voor scholieren en studenten nogal dringen is voor hetzelfde type banen, waarbij de laagstopgeleiden vaker in een slechtere positie zijn (Raad voor Werk en Inkomen, 2012).

Van jongeren die op school zitten, wordt verondersteld dat zij niet direct op zoek zijn naar een baan als hoofdacti-

Werkloosheidspercentage van jongeren 15 tot 25 jaar, 2013

TABEL 1

	Onderwijsvolgend	Niet onderwijsvolgend
Totaal	18	14
Onderwijsniveau ¹		
Bao/vmbo/mb01/avo onderbouw	34	21
Havo/vwo	22	17
Mbo 2-4	13	11
Hbo	15	8
Wo	11	17

¹ Onderwijsvolgend gebaseerd op de huidige opleiding, niet-onderwijsvolgend gebaseerd op het hoogst behaald onderwijsniveau

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Vijf meest voorkomende beroepen van jongeren 15 tot 25 jaar, 2011¹

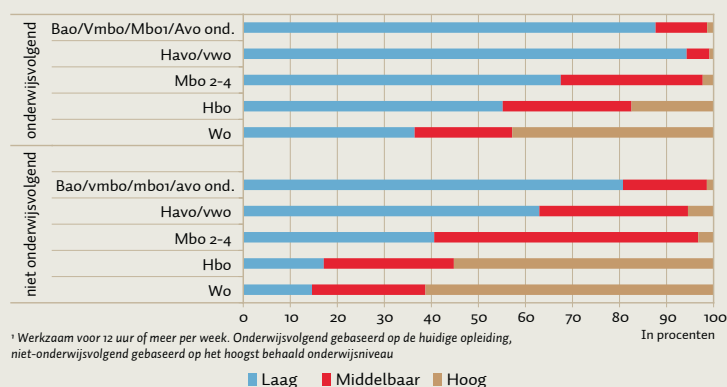
TABEL 2

	Onderwijsvolgend		Niet-onderwijsvolgend	
	In procenten	Maal duizend	In procenten	Maal duizend
Winkelbediende	12	46	8	31
Kelner/serveerster	8	29	3	11
Vakkenvuller	7	25	1	5
Kassamedewerker	6	21	2	7
Medewerker huis-houdelijke dienst e.d.	3	12	2	9

¹Werk van minimaal 1 uur per week

Beroepsniveau van werkzame jongeren 15 tot 25 jaar naar onderwijsniveau, 2011¹

FIGUUR 1

¹Werkzaam voor 12 uur of meer per week. Onderwijsvolgend gebaseerd op de huidige opleiding, niet-onderwijsvolgend gebaseerd op het hoogst behaald onderwijsniveau

viteit, maar vooral geïnteresseerd zijn in een additioneel inkomen (Steijn en Hofman, 1999; Van der Meer en Wielers, 2001). Daarbij gaat het dan om inkomsten uit een relatief eenvoudige (deeltijd)baan, die gecombineerd kan worden met de studie-activiteiten. De meeste werkloze scholieren en studenten zoeken inderdaad een kleine deeltijd baan tot twintig uur per week. Van alle schoolgaande jongeren in de werkzame beroepsbevolking is veertig procent hierin ook werkzaam. Bijna een kwart werkte voltijd.

De top vijf van beroepen van werkzame scholieren en studenten bestaat uit winkelbedienden, kelners plus serveersters, vakkenvullers, kassamedewerkers en schoonmakers (tabel 2).

Meer in het algemeen gaat het om elementaire en lagere beroepen, die geen specifieke opleidingskwalificaties vereisen. Werkgevers nemen voor dit soort laaggeschoold werk graag schoolgaande jongeren in dienst, omdat zij bereid zijn op onregelmatige of ongunstige tijdstippen zoals met name 's avonds en in het weekend te werken (Steijn en Hofman, 1999; Wolbers, 2008). Hiertoe zijn scholieren en studenten bovengemiddeld bereid omdat ze naast hun opleiding meestal geen andere verplichtingen hebben, zoals de zorg voor een gezin.

CONCURRENTIE

Het merendeel van de scholieren uit het lagere opleidingssegment, zoals het vmbo, is werkzaam in een baan op een laag beroepsniveau (figuur 1). Voor een hoger beroepsniveau komen deze scholieren vrijwel niet in aanmerking. Ook leerlingen in het mbo en hbo hebben vooral laaggeschoold werk. Dit heeft gevolgen voor onderwijsvolgenden op een lager onderwijsniveau. Zij moeten immers concurreren met studenten op een hoger niveau om de beschikbare banen op het laagste beroepsniveau. Van bijvoorbeeld de werkzame hbo-studenten had ruim de helft een lager beroep – zoals vakkenvuller, winkelbediende of kelner – dat ook door een vmbo-, havo- of wwo-scholier ingevuld had kunnen worden.

Onder niet-onderwijsvolgende jongeren zijn de verschillen in werkloosheid kleiner dan onder onderwijsvolgende jongeren (tabel 1). Zij werken vaker in een voltijd baan. Verder lopen de beroepen van laag-, middelbaar- en hoogopgeleide jongeren die van school zijn, sterk uiteen. Van een concentratie van beroepen zoals bij scholieren en studenten, is veel minder sprake. Anders dan bij de onderwijsvolgende jongeren, lijkt de concurrentie om laaggeschoold werk tussen laag- en hoogopgeleide schoolverlaters beperkt. Er zijn namelijk maar weinig afgestudeerde hbo'ers en wo'ers werkzaam in een lager beroep. Laagopgeleide jongeren die van school zijn, vinden vaak laaggeschoold werk waarvoor wel een vakspecifiek diploma nodig is zoals voor het beroep van loodgieter of metselaar. Zo behalen laagopgeleiden met een diploma een concurrentievoordeel. Scholieren en studenten hebben zo'n diploma in het algemeen niet. Zij zijn vooral op zoek naar de eerder genoemde scholierenbanen.

TOT SLOT

De jeugdwerkloosheid bestaat niet alleen uit werkloze schoolverlaters, maar ook uit werkloze scholieren en studenten. De laatste groep blijft vaak onbenoemd, hoewel deze getalsmatig de overhand heeft. Scholieren en studenten hebben bovendien een hoger werkloosheidspercentage. Zij zijn vooral op zoek naar kleine banen en werken veelal op een laag beroepsniveau. Niet-onderwijsvolgende werklozen richten zich veel meer op voltijd banen. Eenvoudige baantjes als vakkenvuller, winkelbediende en kelner, die bij onderwijsvolgenden hoog in het vaandel staan, komen bij hen minder vaak voor.

Onder scholieren in het laagste opleidingssegment is de werkloosheid het hoogst. Op de markt voor lagere beroepen hebben zij te maken met onderwijsvolgenden in de hogere opleidingssegmenten. Laatstgenoemden hebben een beter perspectief op werk. De werkloosheid onder de laagstopgeleide schoolverlaters is niet zo hoog als voor de vergelijkbare groep onderwijsvolgenden. De concurrentie met hogeropgeleiden om banen op een laag beroepsniveau is hier geringer.

LITERATUUR

- Asscher, L.F. en J. Bussemaker (2013) *Aanpak jeugdwerkloosheid*. Brief aan de Tweede Kamer 5 maart 2013. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Meer, P. van der, en R. Wielers (2001) The increased labour market participation of Dutch students. *Work, Employment and Society*, 15(1), 55–71.
- Raad voor Werk en Inkomen (2012) *Arbeidsmarktscan 2012*. Den Haag: RWI.
- Steijn, B. en A. Hofman (1999) Zijn lager opgeleiden de dupe van de toestroom van studenten op de arbeidsmarkt? Over verdringing aan de onderkant van de arbeidsmarkt. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 15(1), 149–161.
- Wolbers, M.H.J. (2008) Scholieren met een bijbaantje: de gevolgen voor hun schoolprestaties. *Mens en Maatschappij*, 83(3), 230–257.